

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.411.003.03.2020

Pan
Adam Wójcik
Burmistrz Miasta Pyskowice
Urząd Miejski w Pyskowicach
ul. Strzelców Bytomskich 3
44-120 Pyskowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/20/003 Zamykanie gminnych składowisk odpadów komunalnych oraz rekultywacja terenów
poskładowiskowych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Pyskowicach, ul. Strzelców Bytomskich 3, 44-120 Pyskowice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Adam Wójcik, Burmistrz Miasta Pyskowice ¹ , od 20 listopada 2018 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Wacław Kęska, Burmistrz Miasta Pyskowice, od 4 grudnia 2014 r. do 20 listopada 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań związanych z zamykaniem i rekultywacją składowisk odpadów komunalnych oraz monitoringiem zamkniętych składowisk odpadów.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2020. Badaniami będą mogły zostać objęte także działania wcześniejsze, jeżeli będą miały wpływ na kontrolowaną działalność.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontroler	Karol Pastuszka, Inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/148/2020 z 15 czerwca 2020 r. <p style="text-align: right;">(akta kontroli str. 1)</p>

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym zakresie.
Uzasadnienie oceny ogólnej	Burmistrz przyjął do realizacji, na mocy art. 149 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach ⁴ , zadania związane z zamykaniem gminnego składowiska odpadów, określone w decyzjach Marszałka Województwa Śląskiego ⁵ , dotyczące zamknięcia z urzędu III i IV kwatery składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Pyskowicach - Zaolszanach ⁶ , powierzając ich wykonanie, zgodnie z art. 136 UoO, utworzonej spółce komunalnej, będącej zarządzającym gminnym składowiskiem odpadów. Gmina pozyskała środki zewnętrzne na sfinansowanie zamknięcia i rekultywacji składowiska odpadów, zawierając umowę dotacji z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach ⁷ , której postanowienia były przestrzegane. Wykonawców prac związanych z zamknięciem i rekultywacją III i IV kwatery składowiska odpadów Gmina wyłoniła zgodnie z obowiązującymi przepisami.

¹ Dalej: „Burmistrz”.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: „ustawa o NIK”.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz. U. z 2020 poz. 797, ze zm., dalej: „UoO”.

⁵ Dalej: „Marszałkiem”.

⁶ Zwane dalej: „składowiskiem odpadów”.

⁷ Dalej: „WFOŚiGW”.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Realizacja zadań związanych z zamykaniem i rekultywacją składowiska odpadów komunalnych oraz jego monitoringiem.

Opis stanu faktycznego

1. Składowisko odpadów komunalnych w Pyskowicach-Zaolszanach, zlokalizowane przy ul. Wrzosowej 20a było składowiskiem odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. Zarządzającym składowiskiem odpadów w latach 1995-2014 była spółka EKOFOL II S.A.⁹ z siedzibą w Bytomiu. W okresie od grudnia 2014 r. do kwietnia 2015 r. zarządcą składowiska odpadów była spółka NOVEL TRADE Sp. z o.o. z siedzibą w Czechowicach-Dziedzicach. Od kwietnia 2015 r. do grudnia 2016 r. składowiskiem odpadów zarządzała spółka EKOFOL II S.A. w Bytomiu w likwidacji, a od grudnia 2016 r. do listopada 2017 r. spółka EKOFOL II S.A. w likwidacji z siedzibą w Tarnowskich Górach.

W skład składowiska odpadów wchodziły cztery kwatery, zajmujące łącznie obszar ok. 10,18 ha¹⁰. Kwatery I-III zlokalizowane były na działkach będących własnością Gminy¹¹, natomiast IV kwatery zlokalizowana była na działkach¹² stanowiących nieruchomość będącą własnością EKOFOL II S.A. w likwidacji. Łączna szacunkowa pojemność składowiska odpadów wynosiła 1 340,0 tys. m³. Kwatery I składowiska odpadów została wypełniona odpadami w lipcu 2001 r., a jej rekultywację zakończono w 2003 r. Składowanie odpadów na kwaterze II zakończono 31 maja 2007 r. Kwatery została zamknięta i zrekultywowana zgodnie z decyzją Marszałka nr 1925/OS/08 z dnia 21 lipca 2008 r. Kwatery III składowiska miała pojemność ok. 250,0 tys. m³ i została wypełniona odpadami do 2013 r.¹³ Zamknięcie i zrekultywowanie III kwatery nastąpiło w 2019 r. Kwatery IV miała pojemność ok. 400,0 tys. m³, a odpady zaprzestano składować na niej 20 kwietnia 2015 r.

W 2014 r. spółka EKOFOL II S.A. ogłosiła likwidację. Związku z niemożnością wyegzekwowania od zarządcy składowiska EKOFOL II S.A. w likwidacji z siedzibą w Tarnowskich Górach w drodze egzekucji administracyjnej przez Marszałka obowiązków wymienionych w wydanym tytule wykonawczym nr OS/GO/1/2017 z 12 maja 2017 r.¹⁴, Burmistrz zarządzeniem nr RZ.0050.258.2017 z 6 listopada 2017 r. na podstawie art. 149 ust. 2 UoO przyjął zobowiązanie wykonania ww. decyzji.

Uchwałą Rady Miejskiej w Pyskowicach nr XXIX/221/2017 z 23 stycznia 2017 r. w sprawie utworzenia spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, Rada Miejska

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Akcjonariuszami spółki EKOFOL II były dwa Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej: w Katowicach (60%) oraz w Opolu (40%).

¹⁰ W tym kwatery I – 2,87 ha, kwatery II – 1,8 ha, kwatery III – 2,24 ha oraz kwatery IV o pow. 3,27 ha.

¹¹ Zrekultywowana kwatery III zlokalizowana była w jednostce ewidencyjnej 240502_1 Pyskowice, obręb 0001 Pyskowice nr 25, na działkach 26, 28, 29, 30, 271/27.

¹² Kwatery IV zlokalizowana była w jednostce ewidencyjnej 240502_1 Pyskowice, obręb 0001 Pyskowice nr 25, na działkach 30, 31, 32, 33, 37, 53, 137, 161, 198/138, 199/138, 200/34, 201/34, 202/34, 213/139, 215/131, 251/140, 252/140, 253/14, 273/35.

¹³ Odpady zaprzestano przyjmować na kwatery III z dniem 31 sierpnia 2013 r.

¹⁴ Tytuł wykonawczy stosowany w egzekucji obowiązków o charakterze niepieniężnym, dotyczący zobowiązania zarządcy składowiska odpadów do przeprowadzenia procesu zamknięcia kwatery III i IV składowiska, zgodnie z decyzjami nałożonymi przez Marszałka nr 435/OS/2017 oraz 808/OS/2017.

wyraziła zgodę na utworzenie spółki komunalnej "Zaolszany" Sp. z o.o., której zadaniem było zamknięcie i rekultywacja składowiska odpadów komunalnych w Pyskowicach. Akt założycielski spółki¹⁵ został podpisany przez Burmistrza w dniu 25 stycznia 2017 r. Spółka „Zaolszany” uzyskała tytuł prawny do nieruchomości poprzez zawarcie z Gminą stosownych umów dzierżawy¹⁶ i użyczenia¹⁷.

Decyzją Zgromadzenia Wspólników¹⁸ w dniu 7 maja 2020 r. spółka „Zaolszany” Sp. z o.o. została postawiona w stan likwidacji. Burmistrz wyjaśnił, że po zakończeniu procesu zamknięcia i rekultywacji składowiska odpadów, prowadzenie zadań wynikających z 30-letniego okresu poeksploatacyjnego przekazane zostanie spółce komunalnej - Miejskiemu Zarządowi Budynków Mieszkalnych Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. w Pyskowicach.

(akta kontroli str. 2-98, 614-635, 673-684)

2. Odpady na składowisku w Pyskowicach były deponowane na czterech kwaterach. W 2002 r. na wniosek ówczesnego zarządcy składowiska odpadów, tj. spółki EKOFOL II S.A. z siedzibą w Bytomiu, Starosta Gliwicki decyzją nr WR-7643/6/7/02 wyraził zgodę na zamknięcie I kwatery składowiska odpadów komunalnych. Z kolei na podstawie wniosku zarządcy składowiska EKOFOL II S.A. z 21 stycznia 2008 r. Marszałek wydał w decyzję nr 1925/OS/08 wyrażającą zgodę na zamknięcie kwatery nr II. W lutym 2014 roku na wniosek z 2 października 2013 r. EKOFOL II S.A., Marszałek wydał decyzję nr 308/OS/2014 o wyrażeniu zgody na zamknięcie III kwatery składowiska odpadów. W decyzji wskazano m.in. termin zaprzestania eksploatacji III kwatery¹⁹, a termin zakończenia rekultywacji wyznaczono na 31 maja 2015 r. Ww. decyzja nie została wykonana przez EKOFOL II S.A.

Uchwałą nr 1 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Akcjonariuszy EKOFOL II S.A. z dnia 6 listopada 2014 r. otwarto likwidację spółki. W okresie od grudnia 2014 r. do kwietnia 2015 r. zarząd nad składowiskiem powierzono spółce NOVEL TRADE Sp. z o.o. z siedzibą w Czechowicach-Dziedzicach²⁰. Ponownie od kwietnia 2015 r. zarząd nad składowiskiem przyjęła spółka EKOFOL II S.A. w likwidacji. Powstałe w tym okresie zaniedbania zarządców składowiska odpadów spowodowały, że Śląski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska²¹ decyzją nr 8/2015 z 29 grudnia 2015 r., związku ze stwierdzeniem na składowisku odpadów możliwości wystąpienia lub powstania zagrożeń dla środowiska, nałożył w oparciu o art. 139 ust. 1 UoO na zarządzającego składowiskiem odpadów obowiązek ustalenia przyczyn zmian obserwowanych parametrów²².

W ramach kontroli przeprowadzonej w 2015 r. WIOŚ w Katowicach wskazywał na problemy z wodami odciekowymi ze składowiska, które w 2015 r. nie były odprowadzane do oczyszczalni ścieków, lecz były gromadzone w przepelnionym zbiorniku magazynowym i równocześnie systematycznie zawracane do wnętrza składowiska, mimo obecności znacznych ilości odcieków we wnętrzu kwater III i IV, co w konsekwencji mogło doprowadzić do niekontrolowanego wypływu odcieków

¹⁵ Repertorium A nr 161/2017.

¹⁶ Umowy dzierżawy nr 7/2018 z 26 stycznia 2018 r., umowa użyczenia z 1 lutego 2018 r., umowa dzierżawy nr 17/2018 z 29 marca 2018 r. oraz umowa użyczenia z 1 kwietnia 2020 r., aneksowana aneksem nr 1/2020 z 7 sierpnia 2020 r.

¹⁷ Umowa użyczenia z dnia 1 kwietnia 2020 r.

¹⁸ Na podstawie protokołu notarialnego rep. A nr 964/2020 z 7 maja 2020 r.

¹⁹ Zaprzestanie eksploatacji nastąpiło 31 sierpnia 2013 r.

²⁰ Zarejestrowanej w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 5 listopada 2014 r.

²¹ Zwany dalej: „ŚWIOŚ”.

²² Pismem z 9 stycznia 2017 r. WIOŚ poinformował Marszałka o wykonaniu przez spółkę EKOFOL II S.A. w likwidacji obowiązków nałożonych decyzją 8/2015 z 29 grudnia 2015 r.

na tereny przyległe do zbiornika i składowiska. Ponadto zaistniało zagrożenie powstania nieuszczelności w podłożu, na co wskazywały przeprowadzone badania wód odciekowych²³, o których została poinformowała WIOŚ w Katowicach²⁴. Czynności kontrolne WIOŚ w Katowicach na składowisku w dniu 3 lipca 2015 r. prowadzone były w celu potwierdzenia sygnalizowanych nieuszczelności, stanowiących zagrożenie, dla jakości wód podziemnych w rejonie tego obiektu. Wyniki analiz wód odciekowych ze studzienek kontrolnych wskazywały na wysokie stężenie azotu amonowego, węgla organicznego oraz chemicznego zapotrzebowania na tlen. Ustalenie czy ścieki pobrane do badań przez WIOŚ w Katowicach oraz przez firmę na zlecenie zarządcy składowiska stanowiły odcieki z drenażu podfoliowego wymagało m.in. przeprowadzenia analizy dokumentacji budowy składowiska.

Związku z powyższym, decyzją 8/2015²⁵ z dnia 29 grudnia 2015 r. ŚWIOŚ, na podstawie art. 139 ust. 1 UoO, zobowiązał EKOFOL S.A. w likwidacji do ustalenia potencjalnego miejsca nieuszczelności kwater składowiska, do przeprowadzenia badań gruntu oraz wód drenażowych i podziemnych w celu potwierdzenia ewentualnych uszkodzeń oraz określenia stanu zanieczyszczenia środowiska. W przypadku potwierdzenia uszkodzenia uszczelnienia, WIOŚ zobowiązał spółkę do doraźnego kierowania zanieczyszczeń do zbiornika magazynowego oraz przygotowania wstępnych propozycji koniecznych działań naprawczych. W ramach podjętych działań EKOFOL II S.A. w likwidacji zlecił zewnętrznej firmie wykonanie opracowania *„Badanie fizykochemiczne wód z drenażu podfoliowego składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Pyskowicach-Zaolszanach wraz z opracowaniem opinii z oceną ich składu pod kątem możliwości zanieczyszczenia ich odciekami z drenażu nadfoliowego”*. W opracowaniu tym wskazano na potrzebę podjęcia pilnych prac związku z możliwością wystąpienia nieuszczelności z powodu uszkodzenia geomembrany uszczelniającej podłoże. Pismem z dnia 15 grudnia 2016 r. Likwidator EKOFOL II S.A. w likwidacji przekazał do WIOŚ w Katowicach opracowanie wykonane przez Główny Instytut Górnictwa pt. *„Badania gruntu oraz wód drenażowych i podziemnych w rejonie składowiska w Pyskowicach w celu potwierdzenia ewentualnego uszkodzenia uszczelnienia składowiska oraz określenie aktualnego stanu zanieczyszczenia środowiska – etap I”*, które nie potwierdziło wystąpienia stanu awaryjnego na składowisku, tj. nie stwierdzono uszkodzenia uszczelnienia składowiska. WIOŚ w Katowicach pismem z 9 stycznia 2017 r. poinformował Marszałka o wykonaniu przez EKOFOL II S.A. w likwidacji decyzji 8/2015 z dnia 29 grudnia 2015 r.

Zarządzający składowiskiem, mimo opisanych wyżej okoliczności, w tym zaprzestania przyjmowania odpadów, nie zakończył działań związanych z zamknięciem i rekultywacją kwatery III składowiska oraz nie wystąpił do Marszałka z wnioskiem o wyrażenie zgody na zamknięcie IV kwatery składowiska odpadów. W związku z powyższym, Marszałek wydał z urzędu²⁶ następujące decyzje:

²³ Badania przeprowadziła firma, która w tym okresie była potencjalnym nabywcą składowiska odpadów wystawionego na sprzedaż oraz prowadziła na zlecenie zarządcy składowiska EKOFOL II S.A. w likwidacji zabezpieczenie składowiska przed dostępem osób trzecich oraz przed przepelnieniem się zbiornika odcieków. Firma ta nie była zarządcą składowiska odpadów.

²⁴ Wody odciekowe wypływały prawdopodobnie z systemu drenażu podfoliowego, mającego zbliżone parametry do wód odciekowych z drenażu nadfoliowego. Wyniki dostarczonych badań wód podfoliowych wykazały przekroczone stężenia azotu amonowego oraz węgla organicznego. Drenaż podfoliowy ma charakter sygnalizacyjny, informuje o pojawieniu się ewentualnych uszkodzeń i nieuszczelności w geomembranie zabezpieczającej podłoże i skarpy składowiska przed wnikaniem wód odciekowych infiltrujących przez składowane odpady.

²⁵ Zmieniona decyzją ŚWIOŚ z dnia 31 sierpnia 2016 r. Zmiana polegała na wydłużeniu do 31 października 2016 r. realizacji obowiązków nałożonych na EKOFOL II S.A. w likwidacji przez ŚWIOŚ.

²⁶ W przypadku kiedy zarządzający składowiskiem odpadów nie wystąpi z wnioskiem o wyrażenie zgody na zamknięcie składowiska odpadów lub jego wydzielonej części, a zachodzą okoliczności wymienione w art. 148 ust. 1 pkt. 1-3 Marszałek sporządza ekspertyzę dotyczącą zamknięcia składowiska odpadów oraz nową instrukcję prowadzenia składowiska odpadów. Na podstawie sporządzonej ekspertyzy, zgodnie art. 148 ust. 3 i 4 Marszałek wydaje z urzędu decyzję o zamknięciu

- Nr 434/OS/2017 z 9 lutego 2017 r. orzekającą z urzędu o zatwierdzeniu instrukcji prowadzenia kwatery III składowiska odpadów.
- Nr 435/OS/2017 z 9 lutego 2017 r. orzekającą o zamknięciu z urzędu wydzielonej części składowiska (III kwatery), którego zarządzającym była EKOFOL II S.A. w Bytomiu w likwidacji z siedzibą w Tarnowskich Górach²⁷.
- Nr 808/OS/2017 z 14 marca 2017 r. orzekającą o zamknięciu z urzędu IV kwatery składowiska odpadów, którego zarządzającym była EKOFOL II S.A. w Bytomiu w likwidacji z siedzibą w Tarnowskich Górach²⁸.
- Nr 809/OS/2017 z dnia 14 marca 2017 r. orzekające z urzędu o zatwierdzeniu instrukcji prowadzenia kwatery IV składowiska odpadów.

Związku z niepodjęciem przez EKOFOL II S.A. zobowiązań wynikających z ww. decyzji, Marszałek wszczął administracyjne postępowanie egzekucyjne²⁹. W ramach prowadzenia ww. postępowania Spółka otrzymała upomnienie oraz nałożono na nią grzywnę³⁰ w celu przymuszenia do wykonania zobowiązania. Marszałek postanowieniem nr 633/OS/2017 z dnia 14 czerwca 2017 r. wobec niewykonania obowiązków wymienionych w tytule wykonawczym nr OS/GO/1/2017 z dnia 12 maja 2017 r. wystawionego na EKOFOL II S.A. w likwidacji wyznaczył, na podstawie art. 127 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. Postępowanie egzekucyjne w administracji³¹ Burmistrza, jako wykonawcę zastępczego decyzji o zamknięciu III i IV kwatery składowiska odpadów w Pyskowicach. Burmistrz wniósł zażalenie na postanowienia Marszałka do Ministra Środowiska, argumentując, że postępowanie egzekucyjne wobec EKOFOL II S.A. nie zostało zakończone, zatem nie stwierdzono, że było ono bezskuteczne, a także iż nieprawidłowo zastosowano środek egzekucyjny w postaci wykonania zastępczego³² oraz że organ egzekucyjny nie był uprawniony do orzekania o powstaniu obowiązku, o którym mowa art. 149 ust. 2 UoO. Postanowieniem z dnia 26 lipca 2017 r. Minister Środowiska uchylił postanowienie Marszałka nr 633/OS/2017, wskazując, że na mocy art. 149 ust. 2 UoO następuje zmiana zobowiązanego do wykonania decyzji o zamknięciu składowiska. W ww. sprawie zobowiązanym staje się Burmistrz, zatem nie było można uznać go za zastępczego wykonawcę, w rozumieniu ustawy o egzekucji w administracji, związku z powyższym do kompetencji Marszałka działającego jako organ egzekucyjny, nie należało rozstrzygnięcie o obowiązkach Burmistrza.

Marszałek pismem z dnia 4 sierpnia 2017 r. zawiadomił EKOFOL II S.A. w likwidacji o zakończeniu postępowania egzekucyjnego, dotyczącego obowiązku o charakterze niepieniężnym dotyczącego zamknięcia kwatery III i IV. Następnie pismem z 10 sierpnia 2017 r. poinformował Burmistrza, że postępowanie egzekucyjne wobec EKOFOL S.A. w likwidacji nie przyniosło zamierzonego efektu, wobec czego należało je uznać za bezskuteczne.

Wobec bezskutecznej egzekucji od spółki EKOFOL II S.A. w likwidacji obowiązku zamknięcia kwater na składowisku odpadów, na podstawie art. 149 ust. 2 UoO, obowiązany do wykonania decyzji o zamknięciu i rekultywacji kwater III i IV stał się

składowiska odpadów. Na zlecenie Marszałka sporządzono opracowanie pt. „Ekspertyza dotycząca zamknięcia składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne wraz z instrukcją prowadzenia składowiska zlokalizowanego w Pyskowicach – Zaolszanach przy ul. Wrzosowej 20A – kwatery III i IV”.

²⁷ Zmieniona postanowieniem Marszałka nr 726/OS/2017 z dnia 13 lipca 2017 r. związku z oczywistą omyłką pisarską.

²⁸ Zmienione postanowieniem Marszałka nr 727/OS/2017 z dnia 13 lipca 2017 r. związku z oczywistą omyłką pisarską.

²⁹ Tzw. egzekucję świadczeń niepieniężnych.

³⁰ Postanowienie Marszałka nr 519/OS/2017 z dnia 12 maja 2017 r.

³¹ Dz. U. z 2020 r., poz. 1427 ze zm.

³² Zlecenie wykonania zastępczego obowiązków nałożonych na spółkę EKOFOL II S.A. w likwidacji uniemożliwiłoby gminie Pyskowice ubieganie się o środki zewnętrzne na realizację.

burmistrz właściwy ze względu na lokalizację składowiska odpadów. Zarządzeniem nr RZ.0050.258.2017 Burmistrza Miasta Pyskowice z 6 listopada 2017 r. w sprawie przyjęcia do realizacji przedsięwzięciu pn. „Zamknięcie i rekultywacja Składowiska odpadów innych, niż niebezpieczne i obojętne w Pyskowicach przy ul. Wrzosowej” Burmistrz przyjął do realizacji ww. przedsięwzięcie oraz przekazał je w zarządzenie powołanej przez Burmistrza spółce komunalnej „Zaolszany” Sp. z o.o., w której gmina Pyskowice posiadała 100% udziałów.

(akta kontroli str. 82-150)

W dniu 7 listopada 2017 r. na podstawie protokołu zdawczo-odbiorczego, w obecności Likwidatora spółki EKOFOL II S.A. w likwidacji, Sekretarza Miasta, Naczelnika Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska³³ oraz Inspektora Wydziału GKiOŚ wydana została na rzecz Gminy nieruchomości gruntowa stanowiąca kompleks składowiska odpadów, w skład którego wchodziły kwatery składowiska o numerach I-IV. Następnie tego samego dnia na podstawie protokołu zdawczo-odbiorczego w obecności ww. pracowników Urzędu Miejskiego oraz Prezesa Zarządu „Zaolszany” Sp. z o.o. przekazano spółce ww. nieruchomości.

Spółka „Zaolszany” Sp. z o.o. wystąpiła w trybie art. 151 UoO z wnioskiem z 15 stycznia 2018 r. do Marszałka o przeniesienie praw i obowiązków spoczywających na zarządzającym składowiskiem odpadów, wynikających z decyzji orzekających o zamknięciu kwater III i IV składowiska oraz decyzji zatwierdzających instrukcje prowadzenia tych kwater ze spółki EKOFOL II S.A. w likwidacji na spółkę „Zaolszany” Sp. z o.o. Marszałek decyzją nr 624/OS/2018 z 21 lutego 2018 r. orzekł o przeniesieniu całości praw i obowiązków wynikających z decyzji Marszałka nr 434/OS/2017 z 9 lutego 2017 r., nr 435/OS/2017 z 9 lutego 2017 r., nr 808/OS/2017 z 14 marca 2017 r. oraz 809/OS/2017 z 14 marca 2017 r., związku z powyższym „Zaolszany” Sp. z o.o. nie występowała do Marszałka z wnioskiem o wyrażenie zgody zamknięcia składowiska odpadów.

(akta kontroli str. 151-219)

W okresie objętym kontrolą stanowisko kierownika składowiska odpadów pełniła osoba posiadająca świadectwo kwalifikacji w zakresie gospodarowania odpadami wydane przez Marszałka.

(akta kontroli str. 2-5)

3. Składowisko odpadów w Pyskowicach w latach 2014-2020 było przedmiotem ośmiu kontroli³⁴ przeprowadzonych przez WIOŚ w Katowicach. Ostatnia kontrola WIOŚ³⁵ była kontrolą, której celem było zweryfikowanie przestrzegania przepisów dotyczących gospodarki odpadami przez podmioty prowadzące działalność w zakresie zbierania, przetwarzania odpadów w miejscach stwarzających ryzyko wystąpienia pożaru oraz przestrzegania przepisów w zakresie realizacji obowiązków wynikających z przepisów oraz decyzji administracyjnych przez prowadzących składowisko odpadów. W protokole pokontrolnym WIOS-KATOW 600/2019 WIOŚ wskazał m.in. następujące nieprawidłowości:

- a) Zarządzający składowiskiem nie wystąpił do Marszałka o zmianę w pozwoleniu zintegrowanym dotyczącym składowiska odpadów w zakresie oznaczanie prowadzącego to składowisko³⁶,

³³ Dalej: „Wydział GKiOŚ”

³⁴ WIOŚ przeprowadził jedną kontrolę w 2014 r., cztery w 2015 r. oraz po jednej w 2016 r., 2018 r. 2019 r.

³⁵ Znak sprawy IN.III.275.2019.AG

³⁶ Zgodnie z art. 189 ust. 2 POŚ podmiot który przejmując instalację występuje niezwłocznie z wnioskiem o zmianę pozwoleń w zakresie oznaczenia prowadzącego instalację.

- b) Nie zarejestrowano podmiotu w krajowej bazie Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBiZE)³⁷,
- c) Nierzetelnie prowadzono ewidencję odpadów³⁸,
- d) Niezgodnie ze stanem rzeczywistym sporządzono do Marszałka sprawozdanie z zakresu gospodarowania odpadami za 2018 r.³⁹,
- e) Niedotrzymanie terminów harmonogramu zamknięcia IV kwatery składowiska odpadów wynikających z decyzji Marszałka nr 808/OS/2017 z dnia 14 marca 2017 r.,
- f) Przetwarzanie odpadów oznaczonych kodem 17 09 04 oraz 19 12 09 bez wymaganego zezwolenia⁴⁰,
- g) Brak wykonania analiz chromu ogólnego oraz niklu w ściekach odprowadzanych do urządzeń kanalizacyjnych⁴¹,
- h) Przetwarzanie odpadów bez wymaganego zezwolenia (po wygaśnięciu decyzji) po 5 marca 2020 r.⁴²

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami WIOŚ m.in. wszczął postępowanie administracyjne celem wymierzenia spółce administracyjnej kary pieniężnej. Zarządzeniem pokontrolnym 71/2020/AG z 2 lipca 2020 r. ŚWIOŚ wezwał do usunięcia ww. nieprawidłowości. Likwidator spółki „Zaolszany” pismem z 31 sierpnia 2020 r. odniósł się do ww. zarządzenia w zakresie jego wykonania.

(akta kontroli str. 220-253, notatka)

4. Ze względu na wystąpienie okoliczności wskazanych w art. 148 ust. 1 pkt. 1-3 UoO, Marszałek zlecił wykonanie opracowania pn. „*Ekspertyza dotycząca zamknięcia składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne wraz z instrukcją prowadzenia składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne zlokalizowanego w Pyskowicach – Zaolszanach przy ul. Wrzosowej 20A – kwatery III i IV*”, na podstawie, której wydał z urzędu decyzję o zamknięciu III oraz IV kwatery składowiska odpadów oraz zatwierdził nową instrukcję prowadzenia składowiska odpadów. W celu oszacowania kosztów zamknięcia składowiska odpadów, Gmina Pyskowice zleciła wykonanie dokumentacji technicznej oraz kosztorysu zamknięcia składowiska zewnętrznej firmie. Ww. dokumentacja i kosztorys inwestorski powstały w październiku 2017 r. Na ich podstawie określono, że koszt prac związanych z renowacją zbiornika odcieków i utylizacji odcieków, rekultywacją III i IV kwatery składowiska oraz ogrodzeniem i zazielenieniem terenu wyniesie 20 162,3 tys. zł.

(akta kontroli str. 18-81, 640-665)

5. Określony w decyzji Marszałka nr 435/OS/2017 z dnia 9 lutego 2017 r. techniczny sposób zamknięcia i rekultywacji III kwatery składowiska odpadów przewidywał:

- Niwelację zdeponowanych odpadów do docelowej rzędnej 255 m n.p.m.,

³⁷ Na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji (Dz. U. z 2020 poz.1077), podmiot korzystający ze środowiska, którego działalność powoduje emisję, sporządza i wprowadza do krajowej bazy, w terminie do końca lutego każdego roku, raport zawierający informacje wskazane w art. 6 ust. 2 pkt 1-10, dotyczące poprzedniego roku kalendarzowego.

³⁸ Zgodnie z art. 66 UoO podmiot zobowiązany był do prowadzenia na bieżąco ich ilościowej i jakościowej ewidencji zgodnie z katalogiem odpadów określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 4 ust. 3 UoO, zwanej dalej "ewidencją odpadów".

³⁹ Co było niezgodne z art. 75 UoO mówiącym o elementach rocznego sprawozdania o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami.

⁴⁰ Co było niezgodne z art. 41 UoO dotyczącym zakresu przedmiotowego zezwolenia na zbieranie odpadów i zezwolenia na przetwarzanie odpadów oraz organów właściwych do ich wydania. Dotyczyło to odpadów wykorzystanych do rekultywacji III kwatery składowiska odpadów.

⁴¹ Co było niezgodne z wydaną przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie nr GL.RUZ.421.143.2018.TS z dnia 2 października 2018 r.

⁴² Co było niezgodne z art. 41 UoO dotyczącym zakresu przedmiotowego zezwolenia na zbieranie odpadów i zezwolenia na przetwarzanie odpadów oraz organów właściwych do ich wydania.

- Wykonanie warstwy wyrównującej o grubości 0,25 m z odpadów podgrupy 17 01⁴³ oraz minerałów ex 19 12 09⁴⁴, nie pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych,
- Wykonanie okrywy rekultywacyjnej⁴⁵ o grubości 1 m składającej się z: 0,2 m warstwy mineralnej (drenażu), 0,65 m warstwy ziemi i odpadów, 0,15 m warstwy humusu,
- Wykonanie drenażu skarpowego włączonego do rowu opaskowego,
- Wykonanie rowów opaskowych pomiędzy przykrytą bryłą odpadów, a obwałowaniem składowiska, zgodnie ze spadkiem obwałowania, stanowiąc kontynuację rowów kwatery I i II składowiska,
- Wykonanie drogi szutrowej biegnącej na wierzchoinę kwatery zakończonej placem manewrowym.

Harmonogram działań przewidzianych do realizacji w ramach technicznego zamknięcia III kwatery określał, że: niwelacja powierzchni składowanych odpadów i wykonanie warstwy wyrównującej zakończy się do 30 czerwca 2018 r., prace z wykonaniem drenażu skarpowego do 30 kwietnia 2019 r., wykonanie rowów opaskowych i drogi wjazdowej na wierzchoinę oraz wykonanie okrywy rekultywacyjnej i rekultywacja biologiczna kwatery III i zakończenie rekultywacji kwatery III nastąpi do 31 grudnia 2019 r.

W przypadku IV kwatery określony w decyzji nr 808/OS/2017 techniczny sposób zamknięcia obejmował następujące działania:

- Niwelację zdeponowanych odpadów i ukształtowanie korony i skarp kwatery do docelowej rzędnej 261 m n.p.m.⁴⁶,
- Wykonanie warstwy wyrównującej o grubości 0,25 m oraz ułożenie geowłókniny,
- Wykonanie okrywy rekultywacyjnej⁴⁷ o grubości 1 m składającej się z: 0,2 m warstwy mineralnej - drenażu, 0,65 m warstwy ziemi i odpadów oraz 0,15 m humusu,
- Wykonanie studni odgazowującej,
- Modernizacja pompowni wraz z rurociągiem wód odciekowych do istniejącego zbiornika odcieków,
- Wykonanie rowów opaskowych,
- Wykonanie drogi szutrowej biegnącej na wierzchoinę kwatery IV wraz z placem manewrowym.

Harmonogram działań przewidzianych do realizacji w ramach technicznego zamknięcia IV kwatery określał, że: modernizacja pompowni i wykonanie rurociągu tłoczego nastąpi do 30 grudnia 2017 r., wykonanie pasa zieleni izolacyjnej do 30 maja 2018 r., niwelacja powierzchni składowanych odpadów i wykonanie warstwy wyrównującej zakończy się do 15 grudnia 2019 r., wykonanie instalacji odgazowania do 15 grudnia 2019 r., wykonanie rowów opaskowych i drogi

⁴³ Odpady budowlane, gruz.

⁴⁴ Minerale jak np. piasek, kamienie.

⁴⁵ Przewidziane zastosowane odpady: żużle i popioły paleniskowe (kod odpadu 10 01 01), gleba i ziemia (kod 17 05 04 oraz 20 20 02), kompost nieodpowiadający wymaganiom (kod 19 05 03), ustabilizowane osady ściekowe (kod 19 08 05).

⁴⁶ Przyjęto, że powierzchnię zeskładanych odpadów należy ukształtować poprzez umieszczenie w IV kwaterze łącznie ok. 100,0 tys. m³ materiału, składającego się z odpadów należących do podgrup 01 01 (odpady z wydobycia kopaliny), 01 04 (żwiru i piaski), 10 10 (pyły z gazów odlotowych), 10 12 (cegły, kafle), 10 13 (wybrakowane wyroby), 16 01 03 (odpady z demontażu, przeglądu i konserwacji pojazdów m.in. zużyte opony).

⁴⁷ Przewidziane do zastosowania odpady: żużle i popioły paleniskowe (kod odpadu 10 01 01), gleba i ziemia (kod 17 05 04 oraz 20 20 02), kompost nieodpowiadający wymaganiom (kod 19 05 03), ustabilizowane osady ściekowe (kod 19 08 05).

wjazdowej na wierzchowinę do 15 grudnia 2020 r. oraz wykonanie okrywy rekultywacyjnej i rekultywacja biologiczna kwatery IV do 30 listopada 2020 r., a zakończenie rekultywacji kwatery IV nastąpi do 31 grudnia 2020 r.

(akta kontroli str. 18-81)

Prace związane z zamknięciem i rekultywacją składowiska odpadów były wykonywane przez spółkę „Zaolszany” sp. z o.o. zgodnie z wydanymi przez Marszałka decyzjami, oprócz prac związanych z IV kwaterą składowiska, w przypadku, których nie dochowano terminów ich wykonania, przewidzianych w harmonogramie działań, zawartym w decyzji Marszałka nr 808/OS/2017 z dnia 14 marca 2017 r. Zgodnie z ww. decyzją prace związane z wykonaniem pasa zieleni izolacyjnej oraz niwelacją powierzchni składowanych odpadów i wykonanie warstwy wyrównującej miały być wykonane odpowiednio do 30 maja 2018 r. oraz do 15 grudnia 2019 r. Oględziny składowiska odpadów wykazały, iż powyższe terminy nie zostały dochowane.

(akta kontroli str. 52-81, 735-743)

Burmistrz wyjaśnił, że decyzja Marszałka nr 808/OS/2017 z 14 marca 2017 r. dotycząca zamknięcia IV kwatery składowiska odpadów była wydana dla podmiotu zarządzającego składowiskiem, którym w tamtym czasie był EKOFOL II S.A. w likwidacji. Ponadto w sierpniu 2017 r. Marszałek poinformował Burmistrza o bezskutecznej egzekucji obowiązku wykonania ww. decyzji przez EKOFOL II S.A. w likwidacji, co umożliwiło na podstawie art. 149 UoO, przejścia od tego podmiotu obowiązku zamknięcia składowiska odpadów. Po zawarciu umowy dotacji z WFOŚiGW przystąpiono do postępowań dotyczących wyłonienia wykonawców robót na III i IV kwaterze składowiska. Upływ czasu pomiędzy wydaniem ww. decyzji, a przejściem obowiązków wynikających z tej decyzji przez Gminę, a następnie przez spółkę „Zaolszany”, skomplikowane techniczne rozwiązania projektu budowlanego oraz możliwości wykonawców rekultywacji wybranych w długotrwałych procedurach na podstawie ustawy PZP, spowodowały, że Gmina Pyskowice dążyła do dotrzymania terminów końcowych wskazanych w ww. decyzjach Marszałka.

NIK zwraca uwagę, że powyższej sytuacji można było uniknąć, gdyby spółka „Zaolszany” sp. z o.o. występując z wnioskiem do Marszałka o przeniesienie na nią praw i obowiązków spoczywających na zarządzającym składowiskiem odpadów, wynikających z decyzji o zamknięciu kwater III i IV składowiska oraz decyzji zatwierdzających instrukcje prowadzenia tych kwater⁴⁸, wystąpiła równocześnie o zmianę zawartego w tych decyzjach harmonogramu prac, który z przyczyn niezależnych od spółki był, co najmniej w części, niemożliwy do zrealizowania w pierwotnie zakładanych terminach.

(akta kontroli str. 666-668)

Marszałek decyzjami 739/OS/2018 oraz 740/OS/2018 z 28 lutego 2018 r. zezwolił spółce „Zaolszany” Sp. z o.o. na prowadzenie działalności polegającej na przetwarzaniu odpadów i ich odzysku w celu rekultywacji zamykanych kwater⁴⁹. Decyzje Marszałka zawierały m.in. rodzaje, łączną ilość oraz metodę przetwarzania dopuszczonych odpadów, wykorzystywanych przy kształtowaniu bryły kwater, warstwy wyrównawczej oraz okrywy rekultywacyjnej.

Na podstawie przedstawionych kart przekazania odpadów z lat 2018-2019, stwierdzono, że w ośmiu przypadkach spółka „Zaolszany” przyjęła i przetworzyła

⁴⁸ Spółka „Zaolszany” Sp. z o.o. wystąpiła z takim wnioskiem z 15 stycznia 2018 r.

⁴⁹ W oparciu o wniosek „Zaolszany” Sp z o.o. skierowany 30 października 2017 r. do Marszałka o pozwolenie na prowadzenie działalności polegającej na przetwarzaniu odpadów i ich odzysku w ramach rekultywacji III i IV kwatery składowiska.

odpady o łącznej masie 3 225,96 Mg, o kodzie 19 12 09 minerały (piasek, kamienie), które nie zostały objęte ww. decyzją Marszałka. W wydanej decyzji, Marszałek dopuścił do wykonania warstwy wyrównawczej w ramach kształtowania bryły IV kwatery składowiska odpad o kodzie ex 19 12 09 minerały (piasek, kamienie), nie pochodzące z przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych.

Zastępca Burmistrza wyjaśnił, iż mimo błędnego kodu odpadu zamieszczonego na kartach przekazania odpadów, do kart załączone były podstawowe charakterystyki odpadów, które wskazywały, iż przekazanym odpadem był odpad zgodny z decyzją Marszałka, tj. o kodzie ex 19 12 09. NIK zwraca uwagę, że zgodnie z art. 110 ust. 1 UoO obowiązek sporządzenia podstawowej charakterystyki odpadów spoczywa na podmiocie będącym wytwórcą lub posiadaczem odpadów, odpowiedzialnym za gospodarowanie odpadami, kierującym odpady do składowania na składowisku. Tymczasem w dwóch przypadkach charakterystykę odpadów przygotował podmiot dokonujący transportu i przyjęcia odpadów (wykonawca rekultywacji IV kwatery składowiska), a więc nie spełniający dyspozycji art. 110 ust. 1 UoO.

(akta kontroli str. 18-81, 208-219, 744-757)

W zatwierdzonych decyzjami⁵⁰ Marszałka instrukcjach prowadzenia składowiska odpadów zawarto informacje o sposobie postępowania w przypadku pożaru złoża odpadów. W celu minimalizacji wystąpienia zagrożenia pożarem na składowisku opracowano i wdrożono „Instrukcję bezpieczeństwa pożarowego”⁵¹.

(akta kontroli str. 18-35, 62-81)

6. Zgodnie z art. 137 ust. 2 UoO oraz art. 244 UoO zarządzający składowiskiem był zobowiązany do utworzenia funduszu rekultywacyjnego do dnia 23 lipca 2013 r., na którym miały być gromadzone środki pieniężne, na realizację obowiązków związanych z zamknięciem składowiska odpadów i jego późniejszym monitoringiem. Burmistrz wyjaśnił, że Gmina nie posiadała wiedzy, czy poprzedni zarządzający składowiskiem odpadów (EKOFOL II S.A. w likwidacji) utworzył fundusz rekultywacyjny, a jedynie został poinformowany w 2014 r. o złym stanie finansowym spółki, uniemożliwiającym dalsze jej funkcjonowanie. Spółka „Zaolszany” z o.o. jako późniejszy zarządzający składowiskiem nie utworzyła funduszu rekultywacyjnego, gdyż przyjmowane odpady zgodnie z decyzjami Marszałka, służyły do przeprowadzenia procesu zamknięcia i zrehabilitowania składowiska odpadów.

Likwidator spółki EKOFOL II S.A. w likwidacji wyjaśnił, że na dzień otwarcia likwidacji brak było utworzonego funduszu rekultywacyjnego, a spółka posiadała jedynie rezerwę rekultywacyjną w wysokości 3 015,4 tys. zł. Rezerwa ta została rozwiązana w 2017 r., co odnotowano w sprawozdaniu finansowym w 2017 r. Przyczyną jej rozwiązania było zawarcie umowy dotacji pomiędzy WFOŚiGW w Katowicach a gminą Pyskowice na zamknięcie oraz rekultywację składowiska odpadów w Pyskowicach. Likwidator zaznaczył, że „w kwestii zaniechania utworzenia funduszu rekultywacyjnego wskazać należy, iż Spółka przystąpiła do realizacji ustawowego obowiązku, jednakże działania ówczesnego Zarządu sprowadziły się jedynie do utworzenia rezerwy rekultywacyjnej w niewłaściwej wysokości oraz bez odprowadzenia środków pieniężnych na rachunek bankowy. Powyższe prawdopodobnie miało wpływ na decyzję akcjonariuszy o odwołaniu Prezesa Zarządu Spółki, odpowiedzialnego za zaistniałą sytuację”.

(akta kontroli str. 346-364)

⁵⁰ Decyzja nr 434/OS/2017 z dnia 9 lutego 2017 r. oraz nr 809/OS/2017 z 14 marca 2017 r.

⁵¹ W „Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego” szczegółowo opisano m.in. potencjalne źródła powstania pożaru, drogi jego rozprzestrzeniania się, zasady jego zapobiegania, organizacji akcji ewakuacyjnej, zasady postępowania na wypadek powstania pożaru oraz rozmieszczenie znaków ewakuacyjnych wraz z lokalizacją i rodzajem podręcznego sprzętu gaśniczego.

7. Gmina Pyskowice zawarła w dniu 15 grudnia 2017 r. umowę dotacji nr 661/2017/61/OZ/sk/D z WFOŚiGW na kwotę 12 255,8 tys. zł, na realizację zadanie pod nazwą „Zamknięcie i rekultywacja składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Pyskowicach przy ul. Wrzosowej”. Strony uzgodniły w umowie, że dotowany zakończy zadanie do 31 grudnia 2020 r. W umowie dotacji określono, że w wyniku jej realizacji zostanie osiągnięty efekt rzeczowy w postaci zamknięcia i rekultywacji składowiska odpadów komunalnych o całkowitej powierzchni 10,18 ha, stwarzającego zagrożenie dla środowiska zlokalizowanego w Pyskowicach przy ul. Wrzosowej, w tym zamknięcie i rekultywacja kwater III i IV o łącznej powierzchni 5,51 ha. Efektem ekologicznym zadania było ograniczenie oddziaływania składowiska odpadów stwarzającego zagrożenie dla środowiska. Umowa z WFOŚiGW była zmieniana siedmioma aneksami⁵², którymi zmieniano m.in. harmonogram wypłat środków oraz aktualizowano harmonogram rzeczowo-finansowy. Aneks nr 3 z dnia 8 listopada 2018 r., została zmieniona również kwota dotacji do wysokości 13 181,0 tys. zł. Przyczyną zwiększenia dotacji o kwotę ok. 925,2 tys. zł było sfinansowanie m.in. kosztów dodatkowych robót, tj. wzmocnienia drogi dojazdowej do zbiornika odcieków w ramach prac przy rekultywacji III kwatery oraz pokrycie kosztów prac związanych z zamknięciem i rekultywacją IV kwatery, gdyż najkorzystniejsza oferta wykonawcy wyłonionego w ramach przeprowadzonego postępowania przewyższała środki finansowe przyznane Gminie przez WFOŚiGW.

(akta kontroli str. 365-435)

Wypłata środków z dotacji została ustalona w 12 ratach według harmonogramu zawartego w umowie⁵³. Pierwsze dziewięć rat pożyczki wypłacono zaliczkowo. Wypłata 10-tej raty dotacji miała zostać dokonana po przedstawieniu przez Gminę faktur, które miały odzwierciedlać bieżący stan realizacji zadania, zgodnie z załączonym do umowy dotacji harmonogramem rzeczowo-finansowym. Wypłata ta w kwocie 581,28 tys. zł miała zostać dokonana do 20 czerwca 2020 r., a dokumenty warunkujące jej wypłatę miały zostać dostarczone 15 dni roboczych przed terminem wypłaty ww. środków. W razie nie przedstawienia ww. dokumentów we wskazanym terminie, zgodnie zapisami umowy, WFOŚiGW zastrzegając wstrzymanie wypłaty środków, a w przypadku złożenia tych dokumentów po upływie 30 dni od terminu 20 czerwca 2020 r. kwota planowa do wypłaty miała zostać pomniejszona o 5%. Do dnia zakończenia kontroli Gmina rozliczyła osiem z dziewięciu rat dotacji wypłaconych ze środków WFOŚiGW. Sprawozdanie rozliczające dziesiątą ratę dotacji zostało sporządzone i wysłane do akceptacji WFOŚiGW w trakcie trwania kontroli. Ponadto Gmina nie dostarczyła do WFOŚiGW dokumentów warunkujących wypłatę 10 raty dotacji, natomiast w trakcie trwania kontroli sporządzono i wysłano do WFOŚiGW wnioski o zawarcie aneksu do umowy dotacji, zawierający propozycję zmiany terminu i sposobu wypłaty kolejnej raty dotacji. Do dnia zakończenia niniejszej kontroli, trwały konsultacje z WFOŚiGW w sprawie ostatecznej treści aneksu.

(akta kontroli str. 436-613)

Burmistrz wyjaśnił, że w zakresie rozliczenia i wypłaty 10-tej raty Gmina Pyskowice skorzystała z zapisów pkt 4.1 ppkt. 3 *Szczególnych zasad dofinansowania ze środków WFOŚiGW w Katowicach stanowiące rozwiązania pomocowe dla Beneficjentów w związku z sytuacją zaistniałą na skutek COVID-19*, ustalonych uchwałą Rady Nadzorczej WFOŚiGW nr 154/2020 z dnia 10 czerwca 2020 r.,

⁵² Tj. aneksami: nr 1 z 17 kwietnia 2018 r., nr 2 z 5 lipca 2018 r., nr 3 z 8 listopada 2018 r., nr 4 z 16 stycznia 2019 r., nr 5 z 3 kwietnia 2019 r., nr 6 z 1 października 2019 r. i nr 7 z 17 stycznia 2020 r.

⁵³ Harmonogram oraz wysokość kolejnych rat wypłaty dotacji były zmieniane kolejnymi aneksami do umowy dotacji.

tj. zawieszenia biegu terminów, w tym terminów związanych z rozliczeniem transz dotacji, ze względu na wprowadzony w kraju stan zagrożenia epidemicznego.

(akta kontroli str. 436-449, 666-672)

8. W ramach zadań związanych z zamknięciem i rekultywacją III oraz IV kwatery składowiska odpadów w Pyskowicach przeprowadzono następujące postępowania o zamówienie publiczne:

- Postępowanie RZP-024/17 w trybie zamówienia z wolnej ręki na zadanie pn. *Utylizacja odcieków ze składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne zlokalizowane w Pyskowicach przy ul. Wrzosowej 20A*. Szacunkowa wartość zamówienia: 370,0 tys. zł (część I) i 350,0 tys. zł (część II);
- Postępowanie RZP-009/18 w trybie zamówienia z wolnej ręki na zadanie pn. *Utylizacja 3 000 m³ odcieków pochodzących ze Składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne zlokalizowanego w Pyskowicach przy ul. Wrzosowej 20A*. Szacunkowa wartość zamówienia: 720,0 tys. zł;
- Postępowanie RZP-012/18 w trybie przetargu nieograniczonego na zadanie pn. *Zamknięcie i rekultywacja składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Pyskowicach przy ul. Wrzosowej – Rekultywacja III kwatery*. Szacunkowa wartość zamówienia: 4 714,5 tys. zł;
- Postępowanie RZP-029/18 w trybie przetargu nieograniczonego na zadanie pn. *Zamknięcie i rekultywacja składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Pyskowicach przy ul. Wrzosowej – Rekultywacja IV kwatery*. Szacunkowa wartość zamówienia: 3 440,5 tys. zł;
- Postępowanie RZP-009/19⁵⁴ w trybie przetargu nieograniczonego na zadanie pn. *Rekultywacja składowiska odpadów w Pyskowicach przy ul. Wrzosowej 20A – Ogrodzenie, zieleni, zagospodarowanie terenu*. Szacunkowy koszt zamówienia: 193,2 tys. zł;
- Postępowanie RZP-005/20 w trybie przetargu nieograniczonego na zadanie pn. *Rekultywacja składowiska odpadów w Pyskowicach przy ul. Wrzosowej 20A – Ogrodzenie, zieleni, zagospodarowanie terenu*. Szacunkowa wartość zamówienia: 192,7 tys. zł.

Szczegółowemu badaniu poddano postępowanie w trybie zamówienia z wolnej ręki RZP-009/18, dotyczące utylizacji odcieków oraz postępowanie w trybie przetargu nieograniczonego RZP-012/18, dotyczące zamknięcia i rekultywacji III kwatery składowiska. Badane zamówienia zostały udzielone zgodnie z ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁵⁵.

(akta kontroli str. 254-268, 306-309)

Prace polegające na zamknięciu III i IV kwatery składowiska odpadów było podzielone na dwa osobne postępowania w ramach, których wybrano dwóch wykonawców. Szacowana wartość zamówienia dotyczącego rekultywacji III kwatery składowiska odpadów wynosiła 4 714,5 tys. zł netto⁵⁶. Do dnia składania ofert, tj. do 22 marca 2018 r. w postępowaniu złożono jedną ofertę. Oferta nie podlegała wykluczeniu ani odrzuceniu. Cena wybranej oferty wynosiła 5 750,1 tys. zł brutto. W dniu 10 kwietnia 2018 r. została zawarta umowa nr GK/RK.272.026.2018 pomiędzy Gminą Pyskowice, a wykonawcą. Wykonawca zobowiązał się do wykonania prac w terminie do 30 sierpnia 2019 r., z tym, że termin renowacji

⁵⁴ Umowa z wykonawcą została unieważniona.

⁵⁵ Dz. U. z 2019 r. poz. 1843, ze zm., dalej: „ustawa PZP”.

⁵⁶ 5 798,8 tys. zł brutto

zbiornika odcieków, odpompowania i zutylizowania nadmiaru odcieków, jakie zgromadziły się w niecce III kwatery oraz istniejącym zbiorniku w szacowanej ilości 14 tys. m³ określono na 105 dni licząc od dnia zawarcia umowy. Ze względu na wystąpienie okoliczności, o których mowa w art. 144 ust. 1 pkt 2 ustawy PZP, w dniu 25 maja 2018 r. zawarto aneks do umowy nr GK/RK.272.026.2018. Aneks dotyczył zamówienia dodatkowego - modernizacji drogi dojazdowej do zbiornika odcieków na składowisku odpadów⁵⁷. Prace określono na kwotę 394,5 tys. zł brutto⁵⁸.

W przypadku postępowania dotyczącego rekultywacji IV kwatery Gmina oszacowała wartość zamówienia na kwotę 3 440,5 tys. zł. netto. Termin składania ofert upływał 20 lipca 2018 r. W postępowaniu wpłynęły dwie oferty - żadna z nich nie podlegała wykluczeniu lub odrzuceniu. Wybrano najkorzystniejszą ofertę o wartości 4 920,0 tys. zł brutto. Gmina 12 grudnia 2018 r. zawarła z wyłonionym wykonawcą umowę GK/RK.272.050.2018⁵⁹. Wykonawca zobowiązał się do wykonania prac w terminie do 30 września 2020 r., z tym, że termin zutylizowania nadmiaru odcieków, jakie zgromadziły się w niecce IV kwatery oraz istniejącym zbiorniku w szacowanej ilości 15 tys. m³ określono na 105 dni licząc od dnia zawarcia umowy. Ze względu na wystąpienie niekorzystnych warunków atmosferycznych, uniemożliwiających prawidłowe wykonanie robót, w szczególności z powodu technologii realizacji tych prac, umowa z wykonawcą prac rekultywacyjnych IV kwatery była wielokrotnie aneksowana⁶⁰.

(akta kontroli str. 269-305, 310-328, 666-668, 685-730b)

9. Wyniki badań monitoringowych Składowiska przekazywano do WIOŚ terminowo, tj. do końca I kwartału każdego roku⁶¹. Monitoring w fazie eksploatacyjnej⁶² obejmował zgodnie z decyzjami Marszałka⁶³ następujące parametry: wielkość przepływu wód powierzchniowych oraz jej skład (co trzy miesiące), skład wód powierzchniowych (co trzy miesiące), objętość wód odciekowych (co miesiąc), skład wód odciekowych (co 3 miesiące), poziom wód podziemnych i ich skład (co trzy miesiące), emisja gazu składowiskowego oraz jego skład (co miesiąc), osiadanie składowiska odpadów oraz struktura i skład masy odpadów (co 12 miesięcy), wielkość opadów atmosferycznych (co dobę) oraz wielkość emisji hałasu (co dwa lata). Wszystkie ww. badania parametrów wykonywano w latach 2018-2019⁶⁴, a w raportach stwierdzano m.in.: w 2019 r.⁶⁵ słaby stan chemiczny wód⁶⁶ podziemnych⁶⁷, o którym decydowały wartości jonów amonowych, wartość ogólna węgla organicznego oraz zawartość chlorków. Pozostałe parametry dla

⁵⁷ Termin realizacji zamówienia dodatkowego określono na 30 czerwca 2018 r.

⁵⁸ Co stanowiło ok. 8% wartości przedmiotu zamówienia.

⁵⁹ Umowa z wykonawcą rekultywacji IV kwatery została podpisana w terminie 5 miesięcy od dnia otwarcia ofert, ponieważ najkorzystniejsza oferta o wartości 4 920,0 tys. zł brutto przewyższała kwotę jaką przeznaczył Zamawiający na ten cel. Związku z tym, że całość zadania była finansowana ze środków dotacji udzielonej przez WFOŚiGW Gmina Pyskowice zwróciła się do WFOŚiGW o zwiększenie środków. WFOŚiGW pismem OZ.4210.0001.2016.GW.BM.5944 z 19 października 2018 r. poinformował, że Rada Nadzorcza WFOŚiGW wyraziła zgodę na zwiększenie kwoty dotacji.

⁶⁰ Aneksy: nr 1 z 26 marca 2019 r., nr 2 z 15 maja 2019 r., nr 3 z 24 czerwca 2019 r., nr 4 z 26 lipca 2019 r., nr 5 z 22 sierpnia 2019 r., nr 6 z 13 września 2019 r., nr 7 z 30 września 2019 r., nr 8 z 14 października 2019 r., nr 9 z 23 października 2019 r., nr 10 z 31 października 2019 r., nr 11 z 6 listopada 2019 r., nr 12 z 12 listopada 2019 r., nr 13 z 17 listopada 2019 r., nr 14 z 21 listopada 2019 r., nr 15 z 24 listopada 2019 r., nr 16 z 27 listopada 2019 r., nr 17 z 29 listopada 2019 r.

⁶¹ Odpowiednio, 1 kwietnia 2019 r. (31 marca 2019 r. na dzień wolny) oraz 19 lutego 2020 r.

⁶² Tj. do dnia zakończenia rekultywacji.

⁶³ Tj. decyzjami: 434/OS/2017 z dnia 9 lutego 2017 r., 435/OS/2017 z dnia 9 lutego 2017 r., 808/OS/2017 z dnia 14 marca 2017 r. oraz 809/OS/2017 z dnia 14 marca 2017 r.

⁶⁴ Za rok 2017 obowiązek prowadzenia monitorowania oraz przekazywania wyników monitoringu do WIOŚ spoczywał na ówczesnym zarządcy składowiska tj. EKOFOL II S.A. w Likwidacji.

⁶⁵ Próbkę wód pobrano 15 marca, 18 czerwca, 19 września oraz 21 listopada 2019 r., a badania (dla wód) obejmowały przewodność elektrolityczną właściwą (PEW), odczyn (pH), ołów (Pb), kadm (Cd), miedź (Cu), cynk (Zn), chrom VI (Cr⁶⁺), rtęć (Hg), ogólny węgiel organiczny (OWO) oraz sumę wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA).

⁶⁶ V klasa jakości wód.

⁶⁷ Na piezometrze P-1.

piezometrów⁶⁸ występowały w zakresach dopuszczalnych dla dobrego i zadowalającego stanu chemicznego⁶⁹. W wodach powierzchniowych⁷⁰ badane parametry fizykochemiczne⁷¹ przekraczały wartości graniczne dla wód II klasy czystości. W wodach odciekowych⁷² stwierdzono przekroczenia stężenia azotu amonowego oraz biochemicznego zapotrzebowania tlenu, chemicznego zapotrzebowania tlenu, ogólnego węgla organicznego, fosforu ogólnego i zawiesiny ogólnej. W zakresie gazu składowiskowego⁷³ nie stwierdzono żadnych odchyleń parametrów. W zakresie osiadania stwierdzono, że zmiany rzędnych⁷⁴ wysokościowych punktów reperowych⁷⁵ wynoszą 0,00 m oraz 0,04 m. Badania hałasu z 2018 r. wykazały, że jego poziom był nierozróżnialny z poziomem tła akustycznego.

(akta kontroli str. 731-734)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i Wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, dnia 29 września 2020 r.

Kontroler

Karol Pastuszka
Inspektor kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

⁶⁸ Pozostałe piezometry: P-2, P-3, P-4, P-5, P-6, P-7, P-8 oraz P-9. W kwartałach II-IV występował brak wody dla piezometru P-2 oraz P-3, a piezometr P-7 pozostał suchy przez cały rok.

⁶⁹ I, II oraz III klasa jakości wód.

⁷⁰ Pobór próbki z cieku WP-4.

⁷¹ Badania wód powierzchniowych obejmowały ogólny węgiel organiczny (OWO), przewodność elektrolityczną w temp. 20°C, stężenie siarczanów (SO₄), chlorków (Cl), sodu (Na) oraz odczynu (pH).

⁷² Jeden punkt poboru – zbiornik odcieków.

⁷³ Gaz pobierany przez automatyczny moduł pompująco-regulacyjny stanowiący część systemu przetwarzania gazu w energię w zakresie ilości gazu (m³), metanu (CH₄), dwutlenku węgla (CO₂) oraz tlenu (O₂).

⁷⁴ W porównaniu z danymi bazowymi z 2016 r.

⁷⁵ Cztery repery robocze na I i II kwaterze. Natomiast w 2019 r. osadzone repery R5 i R6 na zrehabilitowanej kwaterze III i jej osiadanie będzie oceniane w 2020 r.

